

KATHARINE HAYHOE

HOE WE SAMEN HET KLIMAAT
KUNNEN REDDEN

DEEL 1:

**HET
PROBLEEM
EN DE
OPLOSSING**

Democraten en klimaatsceptici

‘Het is een gangbare volkstheorie ... dat de feiten je zullen bevrijden.’

George Lakoff, *Don't Think of an Elephant*

‘Klimaatverandering is de op één na grootste hoax, na de corona *scamdemic* (fake epidemie).’

Een man op Twitter tegen Katharine

Ik begin eraan gewend te raken dat ik gehaat word. Niet om iets wat ik gedaan heb, maar om wat ik vertegenwoordig. Communist, linkse mongool, idioot; Izebel, leugenaar en hoer; hogepriesteres van de klimaatcultus en dienaars van de antichrist; voor al die dingen ben ik uitgemaakt.

Wij wetenschappers kunnen kritiek verdragen, en ook geven. In onze professionele gedachtewisselingen en beoordelingen van elkaars werk ontzien we elkaar niet. Toch is het moeilijk om zulke scheldwoorden niet zorgwekkend te vinden. Het is nog verontrustender dat ze vanuit het niets lijken te komen, en geen duidelijke mogelijkheid bieden om erop te reageren. Als een collega het met mijn ideeën oneens is, word ik daardoor gemotiveerd om meer en betere data te verzamelen – data die soms aantonen dat de collega gelijk heeft. Zo werkt wetenschap. Maar wat word ik verondersteld te doen als ik voor ‘klimaathoer’ word uitgemaakt – op de een of andere manier bewijzen dat ik dat niet ben?

Veel van die beschimpingen komen digitaal, maar de eerste keer dat ik met deze houding geconfronteerd werd, was in levenden lijve. Tijdens mijn eerste jaar als docent atmosferische wetenschappen in Texas vroeg een collega me om op de vroege ochtend een gastles te geven in zijn bachelorcollege geologie. Het was een uitdagende tijd van de dag om van wie dan ook te vragen dat hij of zij de details in zich op zou nemen van de manier waarop koolstof zich door het klimaatsysteem van de planeet beweegt. Toch verbond ik

optimistisch mijn laptop aan de projector en tuurde ik de holle en donkere collegezaal in. De meeste zitplaatsen waren bezet, dus stak ik van wal met mijn zorgvuldig voorbereide presentatie.

Iedere docent denkt dat zijn of haar favoriete onderwerp fascinerend is, en ik was geen uitzondering. Hoe zou het mogelijk zijn dat je de geschiedenis van onze wereld niet wilde begrijpen? Maar mijn praatje leek de studenten gewoon niet te interesseren. Een paar maakten aantekeningen, maar de meeste leken op hun laptop op Facebook te kijken of heimelijk een dutje te doen. Zelfs tijdens de laatste paar minuten van het college, toen ik beschreef hoe de mensen de natuurlijke koolstofkringloop met miljoenen jaren hadden versneld door fossiele brandstoffen te winnen en die te verbranden, kwam er geen enkele reactie.

Ik probeerde mijn teleurstelling te verbergen en vroeg of er vragen waren. Een lange student die er sportief uitzag, stak zijn hand op en stond op zodat ik hem kon zien. Ik knikte enthousiast. Vervolgens vroeg hij agressief:

‘U bent een Democraat, is het niet?’

Verbijsterd antwoordde ik: ‘Nee, ik ben een Canadese!’

Dat was een relatief vriendelijke kennismaking met wat nu een vast onderdeel van mijn leven is geworden. Bijna iedere dag ontvang ik boze, zelfs haatdragende tegenwerpingen tegen het werk dat ik als klimaatwetenschapper doe: Twitterberichten, reacties op Facebook, zelfs een incidenteel telefoontje of handgeschreven brief. ‘Je verdient de kost met klimaatysterie,’ staat in een tweet. Een manifest van veel pagina’s op regelafstand 1, dat ik in mijn postvak op de universiteit vind, begint met: ‘Je liegt!!!!’ In een Facebookbericht gaat iemand tekeer: ‘Word geaborteerd, jij mensenhatende t***.’ Maar voordat ik iemand op social media blokkeer, kijk ik naar zijn of haar profiel. Ik wil weten wat voor persoon de moeite zou nemen om zulke dingen te schrijven aan iemand die hij of zij niet eens kent.

Ongeveer een derde van de socialmedia-accounts die beledigingen in het rond slingeren, scoort hoog op de *online bot ratings*; dat geeft aan dat zij waarschijnlijk geen echte mensen zijn. Ze maken gewoon deel uit van de geautomatiseerde online-aanvalseenheid die stelselmatig gericht is op iedereen van progressieve politici tot covid-virologen. Maar de meeste andere accounts lijken met echte levende mensen verbonden te zijn. Als ze uit de VS komen, bevat hun profiel bijna altijd de acroniemen MAGA, KAG of QAnon, allemaal kenmerken van rechtse ideologie. Als ze uit Canada komen, haten ze gewoonlijk minister-president Justin Trudeau,

houden ze van de olie- en gasindustrie in Alberta en steunen ze de Conservative Party of, in toenemende mate, de extreemrechtse People's Party van Canada. Als ze uit Groot-Brittannië komen, zijn ze voor de Brexit. Als ze uit Australië komen, is het waarschijnlijk dat ze de conservatieve minister-president Scott Morrison steunen. Waar ze ook vandaan komen, ze willen dat iedereen weet hoeveel ze van hun land houden en hoezeer ze de voorstanders van politieke correctheid, de reguliere media en de 'linkse mongolen en rooien' haten die vastbesloten zijn om hun land kapot te maken.

HOE RAAKTE KLIMAATVERANDERING ZO GEPOLARISEERD?

Een thermometer geeft je niet een verschillend antwoord op basis van je stemgedrag. Zelfs in de VS was klimaatverandering vroeger – de meesten van ons hebben dat nog ruimschoots meegemaakt – een respectabele, partij-overstijgende kwestie. In 1998 bleek uit een opiniepeiling van Gallup dat 47 procent van de Republikeinen en 46 procent van de Democraten het ermee eens waren dat de effecten van klimaatopwarming al begonnen waren. In 2003 dienden de senatoren John McCain, een Republikein uit Arizona, en Joseph Lieberman, destijds een Democraat uit Connecticut, de *Climate Stewardship Act* in. Zo recent als 2008 zaten de voormalige voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Newt Gingrich, een Republikein, en de huidige voorzitter, Nancy Pelosi, een Democraat, gezellig samen op een tweezitsbankje voor het Capitool om een spotje over klimaatverandering op te nemen. 'We zijn het erover eens dat ons land maatregelen moet nemen om klimaatverandering aan te pakken,' zei Gingrich. En Pelosi voegde eraan toe: 'We hebben schonere soorten energie nodig, en snel.' Maar het afgelopen decennium stond klimaatverandering bovenaan de lijst van meest gepolariseerde kwesties in Amerika, naast immigratie, wapenwetten en rassenverhoudingen. In 2020 kwam het coronavirus ook op de lijst te staan.

Het is niet alleen in de VS het geval. In Canada is er bijna een een-op-eenrelatie tussen het antwoord dat mensen geven op de vraag: 'Is de aarde aan het opwarmen?' en de partij die in die bepaalde regio won bij de federale verkiezingen in 2019. Hoe conservatiever Canadese stemmers zijn, des te waarschijnlijker is het dat ze afwijzen wat uit honderdvijftig jaar aan temperatuurdata blijkt. In Groot-Brittannië is het vijf keer waarschijnlijker dat conservatieve parlementsleden tegen klimaatwetgeving stemmen dan dat hun Labour-tegenhangers dat doen. In Australië valt de invloed van de kolenindustrie en de door Murdoch beheerste pers op de nationale politiek

niet te ontkennen. Australië was het eerste en enige land dat een CO₂-belasting invoerde, en die vervolgens na slechts twee jaar weer afschafte. Meer recentelijk hebben sommige Australische politici beweerd dat klimaatverandering niets te maken had met de verwoestende bosbranden eind 2019 en begin 2020. Hun beweringen werden ondersteund met desinformatie – onder andere dat de branden door klimaatactivisten waren aangestoken – die bewust op social media werd geïntroduceerd en verspreid op een manier die leek op ‘desinformatiecampagnes in het verleden, zoals het aangestuurde gedrag van Russische trollen tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezing in 2016’, zoals een studie uitwees.

Hoewel de nieuwskoppen gedomineerd worden door wetenschapsontkenning, gaat het zelden om de wetenschap zelf als mensen de wetenschap betreffende klimaatverandering afwijzen. In een studie die zesenvijftig landen betrof, kwamen onderzoekers tot de bevinding dat de meningen die mensen over klimaatverandering hadden, niet het sterkst met opleiding of kennis samenhangen, maar eerder met ‘waarden, ideologieën, levensopvatting en politieke oriëntatie’. Net als het coronavirus, vaccins enzovoort, is klimaatontkenning vaak maar één onderdeel van een giftig mengsel van identiteitskwesaties die een belangrijke gemeenschappelijke factor hebben: angst voor verandering. Maatschappelijke veranderingen vinden tegenwoordig sneller plaats dan we tijdens ons leven ooit hebben meegeemaakt, en veel mensen zijn bang dat ze al achterop raken. Die angst is de drijfveer voor tribalisme waarin benadrukt wordt wat ons scheidt in plaats van wat ons verbindt; en hoe meer we ons bedreigd voelen, des te nauwer trekken we de cirkels om onderscheid te maken tussen *hen* en *ons*.

Daarom is zo'n groot deel van de polarisatie emotioneel. Greg Lukianoff en Jonathan Haidt ontdekten dat in de afgelopen veertig jaar ‘mensen [in de VS] die zich met een van de twee belangrijkste politieke partijen identificeren, de andere partij en de mensen die daartoe behoren, in toenemende mate haten en vrezen’. Deze polarisatie kan ook letterlijk tot verandering van mening leiden. In een experiment werd aan mensen gevraagd hoe ze over een vraagstuk dachten, vervolgens werd ze verteld dat hun politieke partij er anders over dacht; veel mensen veranderden onmiddellijk van opvatting *en waren zich er niet van bewust dat ze dat deden*.

Met veel van wat we online zien, schieten we niets op. ‘Omdat de media tegengestelde gezichtspunten als scheldpartijen framen, en reacties op Facebook en Twitter bijtend venijn en beschuldigingen overbrengen,’ zegt psychologe Tania Israel, ‘vermijden we mensen en organisaties van wie de standpunten misschien strijdig kunnen zijn met die van onszelf.

We verschuilen ons in echokamers van gelijkgezinde mensen waarin we opvattingen uiten waar we achter staan, en we moedigen elkaar aan als we onze gemeenschappelijke vijanden bekritisieren.’

Om deel uit te maken van een clan die ons accepteert en ons een veilig gevoel geeft, lijkt het niet langer intellectueel onderschrijven van een wetenschappelijke kwestie als klimaatverandering, die ver weg en onherstelbaar lijkt, een kleine prijs om te betalen. Misschien is het zelfs een voordeel, want wie wil er nu echt geloven dat klimaatverandering het einde van onze beschaving zou kunnen betekenen? En hoe meer we de voordelen van het erbij horen ervaren, des te meer zijn we bereid om onze overtuigingen aan te passen aan die van onze clan.

WAAROM EEN INDELING IN TWEE KLIMAATCLANS NIET VOLSTAAT

Vaak nemen we aan dat de clans die zich rond klimaatverandering vormen, in twee categorieën gerangschikt kunnen worden: *zij* en *wij*. In werkelijkheid is het echter veel ingewikkelder. Ik heb ook moeite met de etiketten die het vaakst op deze categorieën geplakt worden: *gelovigen* en *ontkenners*.

Ik maak bezwaar tegen ‘gelovigen’, omdat klimaatverandering in de kern van de zaak niet een kwestie van geloof is. Het is niet zo dat ik in wetenschap ‘geloof’: ik kom tot een besluit op basis van feiten en data; veel daarvan kan waargenomen en gedeeld worden. Dat niet alleen, maar klimaatverandering wordt vaak bewust – en met veel succes – geframed als een alternatieve religie waarin de aarde vereerd wordt. Soms is dit subtiel, zoals het bord bij een kerk waarop staat: ‘Op de dag des oordeels zul je God de Vader ontmoeten, en niet Moeder Aarde.’ Op andere momenten wordt dit veel explicieter gemaakt, zoals toen senator Ted Cruz in 2015 tegen Glenn Beck zei dat ‘klimaatverandering geen wetenschap is, maar religie’, en toen senator Lindsey Graham in 2014 zei: ‘Het probleem is dat Al Gore dit tot religie heeft gemaakt’.

En hoewel het sommige pleitbezorgers van het klimaat misschien goed uitkomt om hun tegenstanders als ‘ontkenners’ af te schrijven, is dat geen constructief etiket als je mensen wilt overtuigen. Ik heb maar al te vaak gezien dat het gebruikt werd om de discussie te beëindigen in plaats van tot gedachtewisseling aan te moedigen, door iedereen die enige twijfel over de realiteit van klimaatverandering onder woorden brengt, stereotyperend neer te zetten en weg te wuiven.

In plaats daarvan geef ik de voorkeur aan het classificatiesysteem dat de onderzoekers Tony Leiserowitz en Ed Maibach hebben gecreëerd. Het

heet *Global Warming's Six Americas* en daarin worden mensen in zes groepen verdeeld in plaats van in slechts twee. Tony en Ed hebben veranderingen in deze groepen op nationaal niveau bijgehouden sinds 2008. Aan het ene einde van het spectrum zijn er de 'gealarmeerden', de enige groep die aanzienlijk is gegroeid, sinds ze met het onderzoek begonnen. De gealarmeerden zijn ervan overtuigd dat de opwarming van de aarde een ernstige en acute bedreiging vormt, maar velen van hen weten nog steeds niet wat ze eraan moeten doen. In 2008 vormden ze slechts 18 procent van de Amerikaanse bevolking. Tegen het einde van 2019 was dat 31 procent geworden, voordat het percentage terugliep naar 26 procent in 2020. Ook de volgende groep, de 'verontrusten', aanvaardt de wetenschap en steunt klimaatbeleid, maar ziet de bedreiging als verder weg. Deze groep begon in 2008 op 33 procent, en nam af tot 28 procent in 2020, omdat meer mensen gealarmeerden werden. Het aantal 'voorzichtigen', die er nog van overtuigd moeten worden dat het probleem reëel, ernstig en urgent is, is stabiel gebleven rond de 20 procent. De 'niet-geëngageerden' zijn mensen die weinig weten en die het nog minder kan schelen. Deze groep is van 12 procent in 2008 afgenomen naar 7 procent in 2020. Vervolgens zijn er de 11 procent Amerikanen die 'hun twijfels hebben' over klimaatverandering; zij beschouwen die niet als een ernstig risico en denken er ook niet veel over na. Ten slotte zijn er, aan het andere einde van het spectrum, de 7 procent die klimaatsceptici blijven. Boos wijzen ze het denkbeeld af dat door mensen veroorzaakte klimaatverandering een bedreiging vormt; zij zijn het meest ontvankelijk voor desinformatie en complottheorieën.

DE KLIMAATSCEPTICUS VOORSTELLEN

Misschien ken je een klimaatscepticus. Een klimaatscepticus is iemand die alles wegwuift wat zou kunnen aantonen dat klimaatverandering realiteit is, dat de mens ervoor verantwoordelijk is, dat de effecten ernstig zijn en dat we nu moeten handelen. Daarvoor worden honderden wetenschappelijke deskundigen, duizenden wetenschappelijke onderzoeken die door vakgenoten zijn getoetst, tienduizenden pagina's aan wetenschappelijke rapporten en tweehonderd jaar wetenschap van tafel geveegd.

Klimaatsceptici kunnen het onderwerp klimaatverandering niet met rust laten. Ze geven voortdurend commentaar op Facebookberichten en praten erover bij familiediners; als ze artikelen hebben gevonden die hun standpunt onderbouwen, sturen ze die door. Soms doen ze hun best om mensen belachelijk te maken die een voorstander zijn van klimaatactie

en milieuvriendelijk gedrag, zoals in een zuinige auto rijden, zonnepanelen aanbrengen en overgaan op een plantaardig eetpatroon. Ze citeren blogs die pseudowetenschap verspreiden, waarin beweerd wordt dat de Antarctische ijskap groeit of dat wetenschappers mondiale temperatuurgegevens vervalsen. Klimaatsceptici domineren het commentaargeedeelte van online-artikelen en de opiniepagina's van de lokale krant. Ze nemen ook de meeste kritiek die ik op social media krijg voor hun rekening.

Omdat ze door het onderwerp geobsedeerd zijn, is een klimaatscepticus vaak de eerste die ons te binnen schiet, als we ervan dromen met iemand een constructief gesprek over klimaatverandering te voeren. Helaas zijn de 'zevenprocenters', zoals ik ze noem, de enigen met wie je bijna onmogelijk een positief gesprek kunt voeren. En wel om deze reden:

Mijn oom is een klimaatscepticus. Lang verwoordde hij zijn tegenwerpingen tegen klimaatverandering op familiereünies en in gesprekken met mijn vader. Maar vorig jaar besloot hij ze in plaats daarvan rechtstreeks naar mij te mailen. Zijn redeneringen waren niets nieuws: daarin werd de fundamentele natuurkunde van broeikasgassen in twijfel getrokken en werd klimaatverandering aan natuurlijke factoren geweten, niet aan de mens. Dus beantwoordde ik zijn e-mail met gedetailleerde bronnen, waarin de natuurkunde werd uitgelegd waarin wetenschappers sinds de 19^e eeuw inzicht hebben. Ik stuurde hem ook een paar artikelen van de bruikbare website Skeptical Science, waarin de argumenten die hij had aangevoerd, werden ontkracht.

Ik dacht dat het mijn oom minstens een paar dagen zou kosten om de informatiebronnen die ik hem had verschaft, door te worstelen en te overwegen. In plaats daarvan antwoordde hij bijna onmiddellijk, waarbij hij van tafel veegde wat ik gestuurd had en nog meer argumenten verwoordde. Wat was er gebeurd? Ik was regelrecht in de valkuil getrapt van de gedachte dat iemand wiens identiteit op het afwijzen van klimaatwetenschap is gebaseerd, door feiten overtuigd zou kunnen worden.

Vaak geloven we dat 'als we mensen gewoon de feiten vertellen, ze allemaal tot de juiste conclusies zullen komen, omdat mensen in wezen rationele wezens zijn,' legt George Lakoff uit; zijn vakgebied is cognitieve taalkunde. Maar wij mensen denken niet op die manier. In plaats daarvan denken we in wat hij 'denkkaders' noemt. Denkkaders zijn cognitieve structuren die bepalen hoe we de wereld zien. Als we feiten tegenkomen die niet in ons denkkader passen, blijft het denkkader in stand terwijl 'de feiten genegeerd, weggevoeren [of] belachelijk gemaakt worden'.

Voor klimaatsceptici is het een van hun sterkste denkkaders om het met de wetenschap van klimaatverandering oneens te zijn. Het is zo'n wezen-

lijk onderdeel van wie ze zijn, dat ze daardoor letterlijk niet in staat zijn om iets te overwegen waarvan ze denken dat het hun identiteit zou bedreigen. Telkens weer heb ik op social media gezien dat klimaatsceptici botweg weigeren om zelfs maar op een link te klikken die een antwoord bevat op de vraag die ze me gesteld hebben. En hoewel ik denk dat ik een paar wonderbaarlijke bekeringen heb meegemaakt, om het zo maar te noemen, denk ik niet dat mijn argumenten er veel mee te maken hadden dat die plaatsvonden.

Dus stuurde ik mijn oom geen informatiebronnen meer. En als iemand me nu vraagt hoe ik – of hij of zij – een klimaatscepticus kan overtuigen, een ouder, collega, iemand uit de schoonfamilie of volksvertegenwoordiger, is mijn antwoord meestal: ‘Waarschijnlijk kun je dat niet. Maar het goede nieuws is dat 93 procent van ons geen klimaatscepticus is. Dit zijn degenen met wie we *wel* constructieve gesprekken kunnen hebben. Zij zijn degenen die een verschil kunnen maken.’

HOE KUNNEN WE DE KLIMAATCYCLUS DOORBREKEN?

Hoe kunnen we constructief met de 93 procent over klimaatverandering praten? Helaas kan onze intuïtie ons ook hier op een dwaalspoor zetten. Naarmate we ongeruster worden, voelen we ons vaak genoodzaakt om beangstigende data over mensen uit te storten, opdat ze onze angst zullen delen. Wetenschappers publiceren het ene rapport na het andere waarin ze waarschuwen voor smeltende ijskappen, verzengende hittegolven, verwoestende regens, ongekende bosbranden en steeds krachtiger orkanen. We willen wanhopig de noodklok luiden – en we hebben geen ongelijk. Klimaatverandering *is* verontrustend. Maar onze natuurlijke reactie maakt de situatie vaak slechter, niet beter.

Onderzoek naar van alles, van veiligheidsgordels in het vliegtuig tot handen wassen in het ziekenhuis, toont aan dat het waarschijnlijker is dat mensen door slechtnieuwsaanschuivingen afhaken dan dat ze hun gedrag veranderen. En hoe levendiger en onheilspellender het geschetste beeld is, des te minder staat de ontvanger ervoor open. ‘Angst en ongerustheid [kunnen] ertoe leiden dat we ons terugtrekken, bevriezen of het opgeven in plaats van in actie te komen,’ legt neurowetenschapper Tali Sharot uit in haar boek *The Influential Mind*.

Dus, als het niet echt werkt om met de 7 procent die klimaatscepticus is te argumenteren, en ook niet om meer beangstigende informatie over de overige 93 procent van de mensen uit te storten, is er dan iets wat wel werkt?

Ja, inderdaad.

Begin met iets wat je met de ander gemeenschappelijk hebt. Breng het in verband met de reden waarom klimaatverandering voor ons persoonlijk van belang is – niet voor de mensheid als geheel of de aarde zelf, maar voor ons als individuen. Klimaatverandering raakt bijna alles waar we al om geven. Door klimaatverandering zullen wij en onze kinderen minder gezond zijn, onze gemeenschappen zullen minder welvarend zijn en onze wereld minder stabiel. In feite is dat vaak al het geval.

Beschrijf vervolgens wat mensen kunnen doen en al aan het doen zijn om dat te herstellen. Er zijn allerlei soorten oplossingen, bijvoorbeeld: onze voedselverspilling verminderen, bussen op afval laten rijden en zonne-energie gebruiken om het leven van sommige van de armste mensen ter wereld te transformeren. Er zijn oplossingen die onze lucht en ons water zuiveren, lokale economieën laten groeien, de natuur aanmoedigen om te floreren en die ertoe leiden dat we allemaal beter af zijn, niet slechter. Wie wil dat nu niet?

Dit boek staat vol met verhalen, ideeën en informatie die tot positieve gesprekken zullen leiden – gesprekken waarin kloven worden overbrugd in plaats van loopgraven gegraven, gesprekken waarin je misschien tot je verrassing raakvlakken ontdekt.

Door een band met elkaar op te bouwen op basis van de waarden die we echt delen, en door die met het klimaat in verband te brengen, kunnen we elkaar inspireren om samen te werken om dit probleem te herstellen. Maar het begint er allemaal mee dat we begrijpen wie we al zijn en wat ons al ter harte gaat – want de kans is groot dat dat, wat het ook is, al door klimaatverandering getroffen wordt, of we dat nu weten of niet.

Wie ik ben

‘De publiekscommunicatie rondom klimaatverandering en de pogingen om mensen erbij te betrekken moeten beginnen met de fundamentele erkenning dat mensen van elkaar verschillen en verschillende psychologische, culturele en politieke redenen hebben om te handelen.’

Tony Leiserowitz en Ed Maibach, *Global Warming's Six Americas*, 2009

‘Ik ben het helemaal niet eens met die mensen die over opwarming van de aarde praten. Maar dit? Dit is zinnig.’

Vrouw tegen Katharine bij een bijeenkomst van
de Texas Water Conservation Authority

Het is bijna onmogelijk om iemand ertoe te brengen om dezelfde redenen om klimaatverandering te geven als ik. Maar ik denk dat ik dat niet hoeft te bereiken, en jij ook niet. Door duizenden gesprekken ben ik er echt van overtuigd geraakt dat bijna iedereen de waarden al *heeft* die hij of zij nodig heeft om zich om de toekomst van onze wereld te bekommeren, zelfs al zijn die waarden niet dezelfde als die van mij of van jou. En als mensen niet *denken* dat het ze iets kan schelen, dan is dat omdat ze het verband niet hebben gelegd. Als ze dat wel doen, zullen ze zelf ontdekken dat om klimaatverandering geven helemaal in overeenstemming is met wie ze zijn. Klimaatactie kan zelfs een nog authentiekere uiting van hun identiteit en hun waarden zijn dan passiviteit of ontkenning zouden zijn.

Toen ik een saai balzaal in een hotel binnenliep om een gastlezing te geven op een lunchbijeenkomst van onze plaatselijke West Texas Rotary Club, viel mijn oog op een enorm spandoek dat boven de ingang hing. Bovenaan stond: *The Four-Way Test*, gevolgd door de uitgangspunten van de club. Om de waarde vast te stellen van wat we denken, zeggen en doen, stellen ze de volgende vragen:

Een – is het WAAR?

Twee – is het BILLIJK voor alle betrokkenen?

Drie – bevordert het ONDERLING VERTROUWEN en VRIENDSCHAP?

Vier – komt het alle betrokkenen TEN GOEDE?

Ik dacht verbaasd: dat gaat over klimaatverandering en klimaatactie. Is klimaatverandering waar? Absoluut. Is die billijk? Absoluut niet. In feite is dat precies de reden waarom het onderwerp me ter harte gaat, namelijk dat die zo ontzettend onrechtvaardig is. Zou het aanpakken van klimaatverandering onderling vertrouwen bevorderen en alle betrokkenen ten goede komen? Zeker weten! Geïnspireerd sloeg ik het lunchbuffet over en was ik de volgende twintig minuten driftig bezig mijn presentatie zo te herschrijven dat die bij de Four-Way Test aansloot.

Na de lunch begon ik. Eerst hadden veel mensen hun armen gekruist; maar naarmate ik de Four-Way Test door werkte, begonnen de mensen naar voren te leunen. Sommigen begonnen instemmend te knikken. Op het scherm herkenden ze hun waarden.

Ten eerste is klimaatverandering waar. Wetenschappers hebben 26.500 onafhankelijke bewijslijnen geteld – onder andere dat fruitbomen eerder bloeien, dat vlinders naar het noorden opschuiven en dat gletsjers smelten – die aantonen dat de planeet inderdaad warmer wordt. Het is de waarheid.

Ten tweede is klimaatverandering niet billijk. Onze boeren die weinig hebben gedaan om die te veroorzaken, worden erdoor getroffen; naarmate de klimaatverandering tot ernstiger droogten en hittegolven leidt, nemen hun oogsten af. Zoals een lokale katoenproducent me onlangs vertelde: ‘Sinds 2007 heb ik geen goede oogst van ongeïrrigeerde katoen meer gehad. Veertien jaar lang aanhoudende zomerdroogte!’ En de armen dan, die baat hebben bij de projecten die de Rotary Club financiert? Zij hebben vrijwel niets gedaan om aan de klimaatverandering bij te dragen, maar ze lijden het meest onder de gevolgen.

Hoe zit het met klimaatoplossingen? Veel oplossingen bevorderen onderling vertrouwen en vriendschap in plaats van bestraffend en schadelijk te zijn, en ja, ze komen de betrokkenen ook ten goede. Fort Hood, qua grondoppervlakte de grootste legerbasis in de VS, bevindt zich hier in Texas. In 2015 begon men met de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. Fort Hood haalt nu 45 procent van zijn energie uit zonne- en windenergie, wat de belastingbetalers miljoenen bespaart. Anno 2020 boden

zonne- en windenergie in Texas werkgelegenheid aan meer dan zevenendertigduizend mensen.

Tegen het einde van mijn praatje zaten de meeste mensen mee te knikken en stonden de meeste gezichten vriendelijk. Na afloop kwamen veel mensen naar me toe om positief te reageren of vervolgvragen te stellen. De laatste was een plaatselijke zakenman die ik een paar keer had ontmoet. Hij was altijd beleefd geweest, maar hij had nog nooit eerder klimaatverandering ter sprake gebracht. Die dag lag er echter een uitdrukking op zijn gezicht die ik nog niet eerder had gezien: hij leek in verwarring.

‘Ik heb nooit een hoge dunk gehad van dit hele opwarming-van-de-aarde-gedoe,’ gaf hij toe – dat is een beleefde Texaanse manier om te zeggen dat hij het een hoop onzin had gevonden – ‘*maar het doorstond de Four-Way Test!*’ Met andere woorden, wat kon hij doen? Hij had geen keus. Klimaatverandering paste precies in zijn waardepatroon. Omdat hij lid van de Rotary was, gaf hij er al om; tot die dag was hij zich er alleen niet bewust van geweest. Om klimaatverandering geven maakte hem eigenlijk tot een beter en authentiekere lid van de Rotary dan voorheen.

In het leven van alledag lopen we meestal niet langs een enorm spandoek waarop de regels staan waar iemand naar leeft, voordat we een gesprek met hem of haar beginnen. Dus om te bedenken hoe je een gesprek op gang brengt, moet je op een rijtje zetten wie je bent en wat je misschien gemeenschappelijk hebt met anderen die je kent en ontmoet. Als je niet weet wat voor hen van belang is, vraag het dan. Luister vervolgens zorgvuldig naar wat ze zeggen. Hier is mijn lijstje.

WAAR IK WOON

Onze woonplaats neemt vaak een centrale plaats in onze identiteit in, dus een van de eerste dingen die je kunt vragen, is: ‘Waar woon je?’ Ik woon in Texas, net als alle andere mensen bij die Rotary-bijeenkomst. Net als zij wil ik zeker weten dat er water uit de kraan zal komen als ik die opendraai. Ik wil ook zeker weten dat mijn huis niet door overstromingen verwoest zal worden en dat onze stad niet in een spookstad zal veranderen omdat we ons niet hebben voorbereid op ernstigere, langere perioden van droogte naarmate het klimaat verandert. Ik ben er vrij zeker van dat de meeste mensen in Texas er ook zo over denken.

Toen ik een paar jaar geleden werd uitgenodigd om op de jaarvergadering van de Texas Water Conservation Authority te spreken, besloot ik nog een nieuwe benadering uit te proberen. Ik sprak er net als altijd over dat de

temperatuur en de neerslag aan het veranderen waren, en dat het in een warmere wereld van cruciaal belang zou worden om de watervoorziening veilig te stellen en de reservoirs te beheren. Maar ik noemde de gevoelige woorden ‘klimaat’ en ‘verandering’ nooit samen.

Toen ik na afloop naar het podium liep om mijn computer op te halen, kwam een oudere vrouw in een tweed mantelpak naar me toe rennen. Ze pakte mijn hand vast en schudde die enthousiast. ‘Ik ben het eens met alles wat je zei!’ riep ze uit. ‘Natuurlijk moeten we ons voorbereiden!’

Daarna vervolgde ze afkeurend: ‘Die mensen die over opwarming van de aarde praten, met hen ben ik het helemaal niet eens.’ Dat ging mijn verstand te boven: in mijn presentatie had ik klimaatprojecties voor hogere en lagere temperaturen laten zien. Als dat geen opwarming van de aarde was, wat dan wel?

‘Maar *dit*,’ besloot ze nadrukkelijk, waarbij ze het over mijn presentatie had, ‘*dit* is zinnig.’ Doordat ik me gericht had op wat we gemeenschappelijk hadden en de triggerwoorden had vermeden waar ze op afgeknapt zou zijn, konden we het volledig met elkaar eens zijn dat Texas slimmere waterplanning nodig had om op met een warmere wereld berekend te zijn.

WAT IK GRAAG DOE

Wat doe jij graag? Voor velen van ons is het van essentieel belang voor onze geestelijke gezondheid om te sporten en buiten te zijn. Zoiets eenvoudigs als door de buurt wandelen heeft tijdens de coronapandemie geholpen om mijn stemming te verbeteren. Veel van mijn meest gekoesterde en levendige herinneringen zijn van het buitenleven: de dennenbossen in Ontario waar ik als kind doorheen holde, het winderige, weidse uitzicht vanaf de berg in Colorado die ik met mijn vader beklom, de wisselende blauw-groene kleur van het water van de Grote Meren waarop ik met mijn opa zeilde.

Als gezin gaan we graag samen skiën en snowboarden. Maar uit een onderzoek dat ik in 2007 voor *Sports Illustrated* deed, bleek dat veel lagergelegene en meer zuidelijke ski-oorden misschien niet voortdurend open kunnen zijn als het klimaat verandert. De omstandigheden worden al warmer en vaak ook droger. Ik heb dit zelf ervaren; omdat we in Texas wonen, is New Mexico onze favoriete plaats om te skiën. Nog maar een paar jaar geleden maakte men daar zo’n hete en droge winter mee dat sommige ski-gebieden dat seizoen niet volledig open konden gaan.

Ik weet zeker dat er mensen zijn die van het buitenleven genieten, die

niet denken dat klimaatverandering voor hen van belang is. Ik ben er nog zekerder van dat de meesten van hen er hartstochtelijk om zouden geven, als ze echt begrepen wat er op het spel staat. Veel professionele en amateur-wintersporters zien in dat klimaatverandering hun winterrecreatie aantast. Zij gebruiken hun socialmedia-platforms en interviews om uit te leggen waarom we klimaatverandering aan moeten pakken voordat het te laat is. Bedrijven als Burton en Patagonia doen mee; informatie over het effect van klimaatverandering op sneeuw en ijs staat op hun websites tussen video's over ongerepte sneeuw in Kazachstan en foto's van eerste beklimmingen van de Andes. Als we om het buitenleven geven, dan geven we om klimaatverandering.

WAAR IK VANDAAN KOM

Wat is je vaderland? Ik ben een Canadese en – net als de meesten van ons – houd ik van mijn land. Ik ben trots op de diversiteit, de bloeiende steden en het natuurschoon van het land. Maar ik zie ook de reële bedreiging die klimaatverandering vormt: de oprukkende invasieve soorten, de ontdooidende permafrost, de grotere bosbranden, de dalende kustlijnen en het toenemende risico op overstromingen die in ons noordelijke land al hun tol hebben geëist.

Ik ben opgegroeid in een huis zonder airconditioning, maar nu – slechts een paar decennia later – is airconditioning in zuidelijk Canada een basisvereiste. En hoewel Canada de reputatie heeft dat het vluchtelingen uit de verste uithoeken van de aarde opneemt, zouden er naar schatting tegen het midden van de eeuw wel een miljard mensen ontheemd kunnen zijn door klimaatverandering. Dat is vele malen meer dan onze hele bevolking.

Als de klimaatverandering ongecontroleerd doorgaat, zal Canada moeite hebben om de veiligheid en het welzijn van zijn eigen bevolking en economie te waarborgen, laat staan dat het een bijdrage kan leveren aan het verminderen van de toekomstige wereldwijde vluchtelingen crisis. Daarom geef jij, als je Canadees bent, ook om klimaatverandering, zelfs al besef je dat niet. En als je niet Canadees bent, wed ik dat ik op de proppen kan komen met net zo'n overtuigende lijst redenen waarom de burgers van jouw land ook om klimaatverandering geven.

DE MENSEN VAN WIE IK HOUD

Van wie houd je? Het moederschap is een belangrijk onderdeel van wie ik ben. Mensen kunnen je vertellen hoe het is om vader of moeder te worden, maar totdat het gebeurt, is het bijna onmogelijk om de reactie te begrijpen die je ervaart als je voor het eerst dat rood aangelopen, krijsende bundeltje ziet. Het voelde letterlijk alsof iets in mijn borst zich anders gerangschikt had, en sindsdien is het nooit meer hetzelfde geweest.

Ik geef om klimaatverandering omwille van de toekomst van mijn kind, en de toekomst van zijn neven en nichten, en ook die van de kinderen van mijn vrienden. Hoe zou een zorgzame ouder, grootouder, oom of tante er niet om kunnen geven, als die echt de risico's begreep?

Organisaties als Moms Clean Air Force pleiten voor schone lucht en een veilige wereld voor onze kinderen. Ik maak ook deel uit van Science Moms; wetenschappers die moeder zijn, delen daar met andere moeders wat we weten en hoe we onze stem kunnen verheffen om klimaatactie te steunen en de toekomst van onze kinderen te beschermen. We geven per definitie allemaal om klimaatverandering, want we houden van onze kinderen en willen dat deze planeet een veilig thuis voor hen blijft.

WAT IK GELOOF

Wat geloof je? Ik ben christen, en ik geloof dat als je iemand bent die de Bijbel serieus neemt, je al om klimaatverandering geeft.

Ik weet dat dit misschien verrassend klinkt. In de VS zijn witte evangelicale christenen minder verontrust over klimaatverandering dan enige andere groep. Maar zelfs als hun tegenwerpingen verpakt zijn in religieus klinkende taal, is het niet hun theologie die hen drijft. Nee, het zijn de politieke polarisatie en het tribalisme waar ik eerder over sprak. Die zijn verantwoordelijk voor de bevooroordeelde denkkaders van veel Amerikaanse christenen; en die denkkaders, niet de Bijbel, brengen hen ertoe te verwerpen wat de wetenschap over een veranderend klimaat zegt.

De armen, de hongerigen en de zieken worden onevenredig door klimaatverandering getroffen; in de Bijbel krijgen we de opdracht om juist voor diegenen te zorgen en hen lief te hebben. Als je tot een andere grote wereldgodsdienst behoort – en zelfs als je daar niet toe behoort – spreekt dit je waarschijnlijk ook aan. Klimaatverandering versterkt honger en armoede, en vergroot het risico op schaarste aan hulpbronnen die vervolgens weer kan leiden tot een toename van politieke instabiliteit en zelfs vluchtelingen crises kan doen ontstaan of versterken. Degenen die

het meest kwetsbaar voor klimaatverandering zijn, zijn de mensen die ook al lijden onder ondervoeding, voedseltekorten, waterschaarste en ziekte. Dat geldt zowel hier in Noord-Amerika als aan de andere kant van de wereld.

Dan zijn er nog milieuverontreiniging, biodiversiteitsverlies, habitatfragmentatie en het uitsterven van soorten; die worden ook allemaal door klimaatverandering verergerd. Heerschappij is niet hetzelfde als overheersing; het woord impliceert zelfs rentmeesterschap en duurzaamheid, met meer dieren dan mensen in de ark, om het zo maar te zeggen. Sterker nog, als christenen echt geloven dat we verantwoordelijkheid – ‘heerschappij’ – over alle levende organismen op deze planeet hebben gekregen, zoals aan het begin van Genesis staat, dan zullen we niet alleen maar afstandelijk om klimaatverandering geven. We zullen vooraan in de rij staan om actie te eisen, want die verantwoordelijkheid is ons door God gegeven. Je niets van klimaatverandering aantrekken, is nalaten lief te hebben. Wat is christelijker dan goede rentmeesters van de planeet te zijn en onze mondiale naaste lief te hebben als onszelf?

WEES WIE JE BENT

Mensen bombarderen met meer data, feiten en wetenschap is niet de sleutel om anderen te overtuigen van de reden waarom klimaatverandering ertoe doet en van het belang en de urgentie van klimaatherstel. Integendeel, uit onderzoek na onderzoek is gebleken dat het veel overtuigender is om onze persoonlijke en doorleefde ervaringen te delen dan afstandelijke feiten op te dreunen, als we over controversiële, gepolitiseerde kwesties praten. We moeten *wie we zijn* verbinden met de reden *waarom we erom geven*, een band met iemand opbouwen aan de hand van een waarde die we al hebben en delen, een waarde die ons al na aan het hart ligt. Vertel diegene waarom je om klimaatverandering geeft en waarom anderen dat misschien ook zouden kunnen doen.

Hedendaagse theoretici als George Marshall leggen de kracht van deze benadering uit. Interesse hebben in klimaatverandering en daarnaar handelen stelt ons in staat een nog authentiekere versie van onszelf te zijn, zegt hij. Een liefdevolle ouder, een enthousiaste prater, een gewiekste zakenman of -vrouw, een verdediger van je land of een vrome gelovige zijn, is niet alleen in overeenstemming met klimaatactie, zulke actie biedt je een nieuwe mogelijkheid om door je woorden en daden beter tot uitdrukking te brengen wie je bent en waar je om geeft.

Dus als ik niet zeker weet hoe iemand op een gesprek over klimaatverandering zal reageren, begin ik daar tegenwoordig niet mee. In plaats daarvan stel ik eerst vragen over hem of haar zelf. Ik deel wie ik ben en leg specifiek de nadruk op die aspecten die we gemeenschappelijk hebben. Ik ben een Canadese; iemand die in Texas woont en daar het beste mee voor heeft; iemand die houdt van de winter, van sneeuw en buiten zijn, en van haar kind; en iemand die een christen is die gelooft dat wij mensen van God de verantwoordelijkheid hebben gekregen om voor ons ‘thuis’ te zorgen, voor onze broeders en zusters, en voor ieder levend wezen dat dat met ons deelt.

De World Evangelical Alliance (WEA) vertegenwoordigt 600 miljoen mensen over de hele wereld. Sinds 2019 heb ik de eer hun klimaatambassadeur te zijn. De WEA neemt klimaatverandering zo serieus dat de vorige secretaris-generaal, bisschop Efraim Tendero, in 2015 officieel lid van de Filipijnse delegatie naar de Klimaatconferentie van Parijs was.

Een Noord-Amerikaanse evangelicale christen vroeg bisschop Efraim eens waarom hij zich voor klimaatverandering interesseerde, en voegde er beschuldigend aan toe: ‘Leest u de Schriften niet?’

‘Jazeker,’ antwoordde bisschop Efraim. ‘Ik lees de Schriften. *Dat is precies de reden waarom ik om klimaatverandering geef.*’

**'Een must-read als je een positieve verandering
in gang wilt zetten in je leefomgeving.'**

MARGARET ATWOOD

De klimaatverandering is even urgent als complex. We benoemen die en zuchten erover, maar het lukt ons moeilijk om samen tot concrete actie te komen. Katharine Hayhoe legt daar de vinger bij en geeft aan hoe we in een gesprek over klimaatverandering polarisatie kunnen vermijden, en vervolgens praktisch aan de slag kunnen gaan. Daarvoor is nodig dat de feiten bekend zijn. Die zet ze op een rij. Daarnaast is het belangrijk dat we zicht hebben op oplossingen. Die geeft ze in het boek. Hayhoe spoort de lezer aan om werk te maken van het klimaat en daarbij de hoop niet te verliezen.

**'Glashelder toont Katharine aan hoe belangrijk de juiste woorden
zijn om tot hoopgevende daden te komen in de klimaatcrisis
die ons allen bedreigt.'**

REINIER VAN DEN BERG

KATHARINE HAYHOE is een van de belangrijkste klimaatwetenschappers van de VS. Ze is hoogleraar aan de Texas Tech University en hoofd-wetenschapper van de Amerikaanse natuurbeschermingsorganisatie The Nature Conservancy. Haar TED-talk over klimaatverandering is meer dan 5 miljoen keer bekeken. *Time* riep haar in 2014 uit tot een van de 100 meest invloedrijke mensen.

 KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 3780 3 • NUR 973

9 789043 537803